

Секція: Проблеми макроекономіки

Лойко Валерія Вікторівна

професор кафедри фінансів та економіки

Київський університет імені Бориса Грінченка

м. Київ, Україна

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ ЕКОНОМІСТІВ В СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

В умовах сучасних глобалізаційних викликів та євроінтеграційного спрямування розвитку української економіки освіта стає одним із ключових факторів підвищення конкурентоспроможності фахівців. Глобальною стратегією розвитку системи вищої освіти є підвищення якості підготовки майбутніх фахівців. За законодавством України в системі вищої освіти існують два рівня забезпечення та контролю якості освіти: зовнішній та внутрішній. Зовнішній рівень передбачає виконання нормативних вимог, а саме: стандартів спеціальності, ліцензування освітньої діяльності, акредитації спеціальностей, державної атестації, рейтингового оцінювання. Внутрішній рівень забезпечення якості освіти формується кожним університетом самостійно. За даними 2017 р. тільки 47 % університетів державної форми власності мають у внутрішній структурі спеціальні підрозділи управління якістю освіти [1]. Це свідчить про недостатню увагу адміністрації закладів вищої освіти до питань підвищення якості освіти.

В умовах глобалізації та розвитку міжнародної академічної мобільності студентів та викладачів питання забезпечення якості освіти корелюється із принципом соціальної відповідальності перед споживачем за якісну підготовку фахівців. В країнах Європи оцінювання якості освіти у вищих навчальних закладах здійснюється державними органами

управління освітою. У США оцінювання якості вищої освіти в основному проводиться самими закладами освіти. В Україні зовнішнє оцінювання якості освіти проводиться відповідним департаментом МОНУ та НАЗЯВО. Внутрішній моніторинг якості освіти у сучасних українських закладах вищої освіти здійснюється адміністрацією, викладачами та самими студентами. Бажано було б залучати до моніторингу якості освіти роботодавців, фахівців-практиків, науковців, батьків студентів. Розширене коло учасників моніторингу якості освіти надало би можливість гнучко реагувати на запити ринку праці та переглядати програми навчальних дисциплін та навчальні плани. У внутрішній системі забезпечення якості освіти у кожному закладі вищої освіти існує система щорічного уточнення робочих програм навчальних дисциплін та робочих навчальних планів. На жаль, часто ця процедура проводиться формально без обговорення планів та програм із роботодавцями або фахівцями-практиками. Система моніторингу набутих студентами компетенцій в процесі навчання передбачає проведення поточного контролю у вигляді модульних контрольних робіт та підсумкового контролю у вигляді заліку або екзамену. Така система є ефективною щодо перевірки теоретичних знань студентів і гірше пристосована до перевірки набуття студентами практичних навичок. За сучасними навчальними планами підготовки майбутніх фахівців, зокрема економістів, набуття практичних навичок відбувається на практиці. Освітня Стратегія Київського університету імені Бориса Грінченка передбачає практико орієнтоване навчання студентів. З цією метою створено Центри розвитку компетентності за кожною спеціальністю та збільшено кількість годин на проходження практики студентами економічних спеціальностей безпосередньо на промислових підприємствах та в банківських і фінансових установах або страхових компаніях. В навчальних планах підготовки бакалаврів спеціальності 051 Економіка передбачено 46,5 кредитів різних видів практики, зокрема:

навчальної, виробничої, виробничої із спеціалізації, переддипломної. Безумовно такий достатній обсяг практики -19,4% від загального навантаження за робочим планом безумовно сприятиме набуттю студентами практичних навичок за спеціальністю. Проте якість проходження студентами практики потребує більшого контролю із боку вищого навчального закладу.

Процес створення ефективної системи внутрішньої якості освіти гальмує низка факторів, які є актуальними для будь-якого українського навчального закладу. Найбільш вагомими з них є наступні: відсутність досвіду автономності університетів; брак коштів для розвитку університетів; зниження рівня підготовки абітурієнтів; невмотивованість персоналу; відсутність досвіду працювати без державних стандартів та ресурсів; домінування формальних методів оцінки якості освіти; нестача підготовлених експертів в галузі оцінки якості освіти.

В межах внутрішньої оцінки системи якості освіти належна увага надається процесам ліцензування та акредитації. В окремих закладах вищої освіти створено відділи ліцензування та акредитації, які допомагають кафедрам підготувати документацію та пройти процедуру ліцензування та акредитації. Створення таких відділів є позитивним моментом розвитку внутрішньої системи якості освіти. Практика оцінки якості освіти тільки напрацьовується, тому в якості експертів з акредитації залучаються завідувачі кафедрами та професори з інших навчальних закладів вищої освіти. Безумовно це є позитивним моментом, проте доречно було б підготувати фахівців-експертів для здійснення аудиту внутрішньої системи оцінки якості освіти. Доцільно провести підготовку експертів-аудиторів системи оцінки якості освіти серед викладачів закладів вищої освіти за програмами курсів підвищення кваліфікації. Робота аудитора-експерта при проведенні експертизи рівня якості освіти у вищому навчальному закладі потребує знання законодавчої та нормативної бази України, знання

ведення документації, методик оцінки ефективності набутих студентами компетентностей в процесі навчання, знання щодо складу матеріального та інформаційного забезпечення процесу освіти. Специфіка знань щодо оцінки внутрішньої системи якості освіти потребує додаткової підготовки для експертів. Яка в сучасних реаліях поки ще відсутня.

Переваги здійснення внутрішнього аудиту системи якості освіти очевидні. Ці переваги обумовлені триєдиним зв'язком між адміністрацією закладу вищої освіти, студентами, та роботодавцями. Існує зацікавленість керівництва університетів у отриманні об'єктивних даних щодо процесу підготовки майбутніх фахівців; зацікавленість студентів у отриманні сучасного рівня освіти; зацікавленість роботодавців у достатньому та високому рівні підготовленості майбутніх робітників для виконання своїх робочих обов'язків. Роботодавці не зацікавлені у вкладанні додаткових коштів у додаткову підготовку молодих працівників. Тому більш жорсткі умови ринку праці вимагають від майбутніх фахівців отримання більше практичних навичок при проходженні навчання у вищому навчальному закладі. Особливість підготовки фахівців з економіки обумовлена тим, що ці фахівці можуть працювати на підприємствах різної форми власності, в організаціях. Іноземних фірмах, банках, страхових та інвестиційних компаніях, відділах місцевих державних адміністрацій та інших організаціях, що вимагає від них певних знань та навичок. Безумовно, що навчальні плани підготовки бакалаврів та магістрів за спеціальністю економіка не можуть передбачити всього, проте склад навчальних дисциплін дозволяє студентам сформувати основу економічних знань. Із переліку економічних спеціальностей спеціальність 051 Економіка має найбільш широкий спектр працевлаштування випускників, що вимагає від розробників освітньо-професійних програм та навчальних планів обширних знань щодо підготовки майбутніх економістів.

Література

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України. Статистична інформація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua